

GIZONA TĀ GOI-ĀGERPENĀ

Ba-dira Jenesis liburuan esakun soil bitan azalduta, Aita Jainkoak, irazan-lan guzien buruntza bezela burutu zitun bi egite, zein baiño zein aundi ta miragarriagoak: "Et creavit Deus hominem ad imaginem suam..." (1,27) eta "Et benedixit die septimo et sanctificavit illum..." (2,3).

Ordutik, bere izatenaren muñietan darama josirik gizonak ainbestetan ukatu nai izan dun bestegandikotasun ori. Egin-ezaren eragin bat besterik ezta, irazaki bat besterik ez.

Irazakitagun orrek etengabeko oiartzuna dagi gizonaren bizitza osoan zear. Edonun eta beti "Ba-danarekin" estu-estu lotuta dāger. Izakiaren eskuetatik zinzilik dago irazakia, Jainkoaren eskuetatik gizona.

Bere urte orotan zear, etengaitz dan oiartzuna lotura orrek. Eta alaxe da izan ere. Lokarri ori dala-ta, gizonak Izaki orrekiko betebearrak dauzka: bere Jaun da Jabetzat aitortu gizatarunaren gun izkutuān Berak itsatsi dizkion

aginduak bete. Orra jatorrizko erlijioa. "Et creavit" ari dariokion ondore besterik ezugu, oinarritzun eten-ezin aren garatzea.

Baina Jainkoa etzan ortan gelditu. Gizonarenganako maiteak eraginda, on-puska besterik ezpaitzan, "... sanctificavit illum", goizatezko maillara jaso zun. Eta orra nun datorkion gizonari sekula amestu ere egin ez tun beste izakera berri bat. Ordudanik beste eginbear eta beste itxaropen batzuk koka zaizkio barnean. Oin goi-izatezko erlijioa.

Jausi zan ordea goi-mailla ortatik lenengo gizona, guzion aita, ta arekin batera giza-mota osoa. Eskerrak Aita Jainkoak betidanik emanda zeukan errukizko erabakiari, eskerrak bere Len-Semeak odolaren bitartez lengoratu gintuanari. Ordutik goi-bizitzaren poza dugu berriro biotzean.

Bi "statu quo" oiek (abstrazio utsetik jaioa bata, gertatzezkoa bestea) gogoan ditugula, goazen orain geurera. Goi-agerpenaren bearrik bai al du gizonak bere jomuga lortzeko? Zeatzago esan: 1) Jatorrizko erlijioa bear bezela ezagutu al izateko bearrezko al zaio gizonari Goi-agerpena?

2) Bai al du gizonak Goi-agerpenaren premirik goi-izatezko mailla orren ezagutzara eldu al izateko?

Orra bi arazo ezarri. Demaiegun erantzun biori bigarren gotik asiaz, lenengoan baitago kokka ta or luzatu bear izango baitugu.

- - -

1) Goi-izatezko maillaren ezagutzeari gagozkiola: Goi-agerpenaren premian arkitzen al

da gizona? Zalantzarik gabe, bai; ta premi gofi-
an arkitu ere. Ori nundik dakigun? Goi-izatezko
maila orren zertzetatik bertatik.

Goi-izatezko maila bere zertzetaz,
gizonaren izateaz goitik dagon zerbat da. Goi-
izakera ori artu dezake gizonak bere baitan; me-
tafisikak dion "potentia obedientialis" ortan
dago grazi-izakerari buruz. Baña bere izatez,
bere izan utsari bagagozkio, eztu orren egarri-
goserik. Beraz goi-izatezko mailaren ezagutzara
iristeko goi-bizitzaren Sortzailleak berak bear
dio orren albiste eman, Berak agertu bear dio.
Gizonak Goi-agerpenaren erabateko premia dauka
ortan.

Berauxe zan Vaticano-ko Eliz-Batzafak
erabaki ziguna. Gure lenengo auziari buruzko itz
batzuen ondoren onela dio: "...Non hac tamen de
causa revelatio absolute necessaria dicenda est,
sed quia Deus ex infinita bonitate sua ordinavit
hominem ad fidem supernaturalem, ad participanda
scilicet bona divina, quae humanae mentis intel-
ligentiam omnino superant..." (D 1786), bein Ja-
inkoak bere ontasunagatik gizona goi-sifesterako
egin zun ezkeru, onak Goi-agerpenaren erabateko
bearra daukala, alegia.

2) Lotu gakizkion orain lenengo galde-
kizunari. Jatorrizko erlijioa bear bezela ezagu-
tzeko Goi-agerpenaren ze premi dauka oraingo e-
goeran gizonak?

"Bear bezela" ezagutzeko diot, au da,
erlijio orren egirik eta betebearrik buruenak e-
zagutzeko; ots, egietan Jainko notinkor baten
ba-dalazkoa, ta bere tasunik berezienak (ardura-
tasuna, urrikaltasuna, zuzentasuna, gizonaren
Jabe ta jomuga izatea), animaren ezilkortasuna,
ta beste munduko merezi-saria; betebearretan
berriz, gizonaren izatezgoari so eginda agertzen

zaizkigun jatorrizko legeak: Jainkoarekikoak, besteekekikoak, eta norberkekikoak alegia, guziak izan ezta ere nagusienak bederen.

"Oraingo egoeran" gañeratu degu ta bearrrezko zaigu oso zeazpen au. Gizona beste egoera batzuetan ere egon baiditeke ta jazo ortan Jainkoak beste era batzuetara ere ezagunerazi baitezaioke erlijio ori, naiz erakus dezaioten amitz jakintsu egoki sortuaz, naiz giza-izatezgoz landako jakituria ixuriaz, naiz beste era askotara.

Gizona esatean, eztugu bakoitz bezela artu nai, gizadi bezela baiño, ezpaitute biek premi berdina. Azalkizun onek bete-betean artzen duna "gizataldea" da beraz eta ez gizon au edo ori: onek edo orrek joka-lege onen menpetik iges egin dezake.

Biresanez: oraingo egoera ontan euki ai dezake gizonak guzi orren berri Goi-agerpenaren laguntza gabe?

Vaticano-ko Eliz-Batzar berak au dio, oraingoko aipaturiko itz aiek baiño len: "Huic divinae revelationi tribuendum quidem est, ut ea quae in rebus divinis humanae rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint" (D 1786), ots, oraingo giza-egoeran, Goi-agerpenetik datorkigula guziori, berez ulergarri zaizkigun Jainko-gauzen albiste egoki, ziur eta zuzena. Pio XII'garrenak bere "Humani Generis" enziklikean argi ta zeatzago mintzatzen zaigu: "Divina revelatio moraliter necessaria dicenda est, ut ea quae in rebus religionis et morum rationi per se impervia non sunt, in praesenti quoque generis humani conditione, ab omnibus expedite, firma certitudine et nullo admixto errore cognosci possint" (D 2305), au da, erlijio ta

oitura gauzetan moral-premizko dugula Goi-agerpena oraingo gizadiaren egoera ontan, berez adigarri zaizkigunak guziok ziur-zuzen eta egoki ezagun ditzagun.

Bi zatiko auek elkarrekin erkatzen baditugu, bereelaxe dagerkigu bion arteko kidetasuna. Ba-daude ordean bigarrenean, lenengoak eztauzkan zeazpen batzuk: "Moraliter necessaria... in rebus religionis et morum". Ederki jarria orratik lenengoa!

Izan ere, orixe da adimenak, bai a posteriori (kondairak errien erlijio ta oitureri buruz diokigunetik), bai quasi a priori (gizona-ri psikoloji aldetik begiratuta) egiztatzten diguna.

Kondaira ikusi besterik eztaukagu or-
tarako. Erlijioak (oraindik asko eztala A. Lang-
ek Tylor-en aurka baieztu, ta G. Schmidt-ek kul-
tura-edesti bidez egiztatu egin duten bezela)
geroago ta bide zuzenetik, ots, Jainkobakar-za-
letasunetik okertzenago joan izan dira. Nolakoa
zan esate baterako, aspaldi artan grezi-erroma-
tarren kulturarik gorenetakoa ura zeukaten erri
aien erlijio-bizikera? Egitik saiestuagoa ezin.

Jesukristo jaio aurreko bigarren gizal-
dian idatziriko "Sapientia Salomonis" liburuan
(13; 14) dakusazkigu ederki orduko bidegabekeriak.
Jainkobakarra gurtu bearrean, amaika sasi-jainko
gurtzen zituzten: izaditik artutakoak zenbait
(naiz izadiko indar izkutuak, naiz eguzkia, naiz
ludia bera), gizonak egifiko esku-lanak batzutan,
gizona bera ere bai bestetan (erromatarren arte-
an enperadorearekin egin oi zan bezela). Lekutan
dago Jainko notinkorra!

Ta orrezaz gañera, zilleizti-barrutian
zeukateen ustokerrak! Nola bai! Zilleiztiaren
oinarri diren giltzegiak ere etzituten ezagutzen

da: gizonaren eskukotasunaren berri ziurrik ez, animaren ezilkortasuna kilinkolo, Jainkoak gizonaren gain daukan agintea or nunbait, beste munduan (baldin bada go beintzat) bakoitzari emango zaion saria ez jakin. Errex ikusi ditek giltze-gi sendo oien eza, zeren iturri izan ditek: likiskeria ugari, esku-lana gutxietsita, norbere-erailtzea jokaerarik bikaiñena, morroikeria, guda ankerrak etab.

Gure egunotan berton ez al dugu ikusten Goi-agerpenaren argia ezetsi dutenak nora doazen? Zokoratu dituzte egungo filosofilariak goi-ager-tuak eta or dabiltz zer sinistu ez dakitela, e-tika zerez oinarritu jakin ezinik.

Bestalde, ezin ukatuko diegu erriari egizko erlijioaren billa gogo onez ibilli diranik, erlijio-irria barne-barnetik baitatorkio berez gizonari. Eztatuzten alegin txikiak egin zenbait filosofilarik egia arkitu naian, esaterako, So-krates-ek, Platon-ek, Zizeron-ek eta Seneka-k antzinatean, ta azken aldi auetan berriz Goi-agerpenez landa ari izan diran beste ainbatek. Guziek erori dira okerrean, eztute jatorrizko erlijioa bear bezela atzeman.

Oker-egite ori ezta beraz ango edo emengo bakarrik, gaurko edo orain bi milla urteko. Ori, Goi-agerpenaren dirdira euki eztanero, edo-nun eta beti jazo dana dugu.

Zer esan nai du onek? Gizonak egi oiek ezagutzeko fisikor almenik eztaukala? Ez, ori ez; Mailla ortako egiak Goi-agerpen bidez jakinda gero, ulertu al izan baititu giza-adimenak, beraz lortu ditzakenak baitira, Elizaren teodizea ta etikan agiri danez.

Gizonak ba-du ortan egi oien ezagutzara iristeko almen, almen fisikorra. Eztu izatezko ezintasunik. Ala ta guztiz ere, gizadi danez eta

oraindako baita bakoitz denez ere, Goi-agerpenez at eztitu sekula bear bezela ezagutu. Izatez, gizonak bere baitan daraman indarrean soilik begiak jartzen baditugu, ezagutu bear lituke. Gertatzez ordea eztazaguzki ez inoiz, ez inun. Ots, moral-ezintasuna dauka gizonak egi oien ezagupe-nera iristeko. Moral-ezintasun ori betetzeko berriz zezeren bearra du. Ta ona nun datorkigun Goi-agerpenaren premia, ain zuzen ere moral-premia, "revelatio moraliter necessaria" Humani Gen-eris-ak dion bezela.

Berdina da quasi a priori psikoloji aldetik begiratuta ateratzen dan ondorioa. So dagiogun bestela gure tartean bizi dan gizon or-rexen izakerari.

Bi eratara ezagutu lezake jatorrizko erlijioa: norberak egindako azterketaz edo-ta besteek erakutsita.

Lenengo bideak gauza onik emango eligu-kena agirian dago. Aunitzek eztaukate kaskarra ortarako egiña. Beste askok astirik ere ez; naiko lan damaie eguneroko ogiak. Ta batzuk baiño geia-gok alperkeria ere ez tute txikia. Orrezaz gairera, elirake aski urte banaka batzuk orrelako egiak sakonki ta egoki dan bezela arakatzeko; luzaro ari bear izango luke ortan gizonak. Buruenik, lan oiek eginda gero, egirik-eza da askotan lor-tzen dana, ezpaita ttikia giza-ulermenaren aule-ria bera ere. Oiek orrela izanik, utzi dezagun orain norberaren eskuetan egi-arakatze ori. Eza-gutuko ditu, bai...aizerik eztan urtean.

Besteen erakuspenez beifipein ez ote lituke ezagutuko? Ezta orrela ere. Ta nun dauden lenengo, jatorrizko erlijio orren ezaguera egokia dutenak. Alako bi anakorik ezta ludiak oraino sortu. Eman dezagun ordea, ba-dirala olakoak... Zenbat izango lirake? Danera ere, gutxi, gutxiegi

gizadi osoarentzat. Gutxi oiek gaitetikoeri -ta ba-dirala mundu ontan izatekoak- erakusten aste-ko, gibela, gibeltzar aundia bear izango luteke euki. Maikutza ortan jokatzeko, eleuzkateken -aginte ta jurisdikzio bearrean izango lirake gaitiera. Ta gero nola sinist-erazi besteeri? Geienan gerta oi dan bezela, ezpailuteke ziurtasun aundirik izango arazo askotan; ta euren artean ere, zilleizti-galetan bereziki, iritzi desberdiñak izango bailituzteke, naiz ta gauzarik argienak izan.

Itz bitan esan: Gizonak, egiaren jabe izan nai badu, Goi-agerpenaren premia dauka ta ez txikia. Orixe da kondairak eta psikolojiak eo batez dasaigutena.

Zurutuza-tar Joseba K.

Arantzazu-ko teologilari

ERABILLI - ITZAK

Goi-agerpen: Revelación
Bestegandikotasun: Abalietas
Goi-izatezko: Sobrenatural
Jatorrizko Erlijioa: Religión natural
Izatezko: Natural
Zertzeta: Definición
Giltzegi: Principio
Zeazpen: Concretización
Erabateko premia: Necesidad absoluta
Ustoker: Error
Norroikeri: Esclavitud.

.....